

KOPSOĻI

2007. gada jūnijs Nr. 13 (936)

www.lns.lv

Cena Ls 0,40

Iznāk no 1954. gada

Eiropas kopienas iniciatīvas projekts «Klusās rokas»

Speciālais izlaidums «Vīrietis. Sieviete. Līdzsvars?»

Projekta virzība: Jaunas politikas veidošana «Atvērt iespējas nedzirdīgiem cilvēkiem»

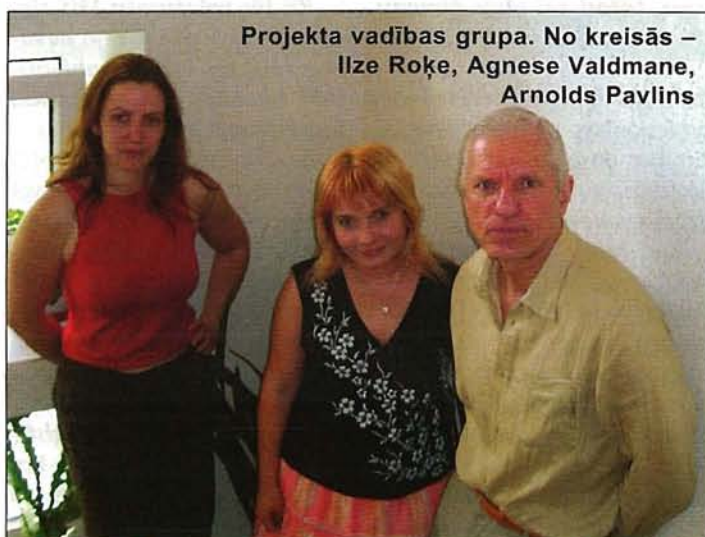
Intervija ar projektu «Klusās rokas» vadītāju Arnoldu Pavlinu

Pašlaik noslēdzas līdz šim lielākais projekts LNS vēsturē. Lūdzu, paraksturojiet vēlreiz tā galveno mērķi reizē ar savu skatījumu – vai to izdevās sasniegt?

Jā, Klusās rokas tuvojas savam finišam. Žēl. Vēl pirms divarpus gadiem mēs dzīvojām citādā pasaulē, paši bijām citādi. Šo laiku mēs esam nodzīvojuši kopā ar mūsu Klusajām rokām. Mācījušies paši un mācījuši citus. Ko gribējām sasniegt? Tur bija 12 dažādi uzdevumi. Galvenais – panākt, lai nedzirdīgajiem cilvēkiem atvērtos visas tās iespējas, kas ir dzirdīgajiem. Vienkārši sakot, EQUAL projekts, kas paredzēja vienādot dzirdīgo un nedzirdīgo pasauli iespējas. Izdevās? Ļoti ceru, ka pamatā, jā. Mēs esam iedēstījuši sēklas, mēs tās kopsim un lolosim. Cerēsim, ka arī raža būs laba.

Kādas grūtības nācās pārvarēt, risinot projekta gaitā atklātās problēmas, – kādas tās bija?

Equal projektu vieglu nemaz nav un nevar būt. Mūsu mērķis bija strādāt tādās jomās, kur cilvēks pirms tam kāju nebija spēris. Tas nekad nav viegli – atrast jaunus, nebijušus risinājumus hroniskām, ielaistām problēmām. Cīnīties ne tik daudz pret birokrātiem, bet pret cilvēku domāšanas inerci, slinkumu un vienaldzību. Jāsaka, ka mūsu projekta komanda, kas pamatā formējās no mūsu pašu cilvēkiem, bija grūtu uzdevumu priekšā. Pietrūka zināšanu, nebija pieredzes, prasmes. Cīnījāmies visi, kā nu pratām. Cits labāk, cits švakāk.

Projekta vadības grupa. No kreisās – Ilze Rože, Agnese Valdmane, Arnolds Pavlins

Kā ar darbu tika galā projektā iesaistītās organizācijas un «komanda» – konkrētie cilvēki viņiem atbildīgajās jomās?

Būtu, protams, daudz vienkāršāk piesaistīt gudrus ekspertus no malas. Citi projekti tā darīja. Mēs nē. Es uzskatīju un vēl tagad uzskatu, ka paši nedzirdīgie ir visvairāk ieinteresēti savu problēmu risināšanā, tāpēc arī atdeve un rezultāts būs labāks, ja projektus realizēs paši nedzirdīgie. Vai tas atmaksājās? Lielākā mērā, jā. Negāja jau nu mums kā pa sviestu. Visādi bija. I daži viens ar otru vairs nerunā, i daži sola viens ar otru vairs nekad un nekur nesadarboties. Vienalga. Ne jau tas ir svarīgi. Zīmīgi ir tas, ka gan pukstējām, gan stenējām, bet VISI noturējās līdz galam! Domāju, ka no visiem 9 Latvijas Equal projektiem reti kurš to var teikt. Vairāk nekā 2,5 gadi un – neviena «dezertiera»!

Pirmoreiz dažādu LNS projektu realizācijas laikā

nācās sadarboties ar daudziem partneriem, tostarp arī starptautiskiem. Kāds ir guvums šajā ziņā?

Ieguvums ir no jebkuras sadarbības. Jo vairāk sadarbības partneru, jo organizācija ir stiprāka, atpazīstamāka. Praktiski ieguvumi? Katrs no mūsu partneriem deva kādu ieguldījumu mūsu darbā.

Tās bija pašvaldības (Valmiera, Rēzekne) – līdz ar to mūsu cilvēkus tagad daudz labāk saprot šajās pašvaldībās (īpašs paldies cienījamai Barišņikovas kundzei no Rēzeknes sociālā dienesta); tās bija valsts iestādes – Sociālās integrācijas centrs (īpašs paldies par atbalstu un ieinteresētību Simsones un Erdmanes kundzēm); nevalstiskās organizācijas Ungura un Kalniņa vadībā (kas, starp citu, abas nomainīja «uzvārdus» projekta dzīves laikā). Un tās nav vienkārši pieklājības frāzes, tā ir reāla pateicība par reālu atbalstu un sadarbību. ⇨

Šajā numurā lasiet

Divarpus gadus laiku pa laikam iznāca laikraksta «Kopsoli» speciālizlaidumi, veltīti lielākajam projektam LNS vēsturē.

Tā bija jūsu – lasītāju iespēja iepazīt projekta «Klusās rokas» norisi: pasākumus, kas tajā notika, tā mērķus, uzdevumus, sasniegumus, problēmas – to ceļu, kādu gāja LNS, projekta vadības grupa un, galvenais, visi daudzie cilvēki, kuri tajā bija iesaistīti – katrs savā veidā.

Tie bija mūsu pašu ļaudis no visas Latvijas: darba grupas, pilotprojektu vadītāji un brīvprātīgie palīgi uz vietām reģionos, noņemtu dalībnieki, aptaujās iesaistītie intervētāji un no-intervētie cilvēki, pasākumu un nodarbību apmeklētāji. Un vēl, un vēl citi – vairāk nekā tūkstoši sieviešu vien, bez tam – pārējie...

Šis ir pēdējais speciālnumurs, veltīts projekta «Klusās rokas» noslēgumam. Tajā lasīsiet:

intervijas ar projekta vadītāju LNS prezidentu A. Pavlinu un uzraudzības koordinatori A. Valdmani, aktivitāšu menedžeres M. Piternieces pārdomas, pētījumu grupas vadītāja Z. Ungura un e-mobilītātes apmācību vadītājas I. Krazes stāstījumu, jauniešu organizācijas vadītāja I. Kalniņa aprakstu par redzēto Slovērijā u.c. Būs arī sākums stāstam par LNS sievieti – tuvplānā...

Paveikts ir daudz, un īstos augļus gaidīsim nākotnē! Par to visu šajā numurā!

⇒ Par starptautisko sadarbību jāsaka atsevišķi. Ir dažādi starptautiskie projekti – vieni atgādina ekskursijas, citi veido kādu vienu produktu. Katrs no tiem ir dzīvotspējīgs un vajadzīgs. Šī sadarbība bija daudzplašāka, sarežģītāka un sazarotāka. Pat nerunājot par mūsu sākotnējo angļu valodas prasmi, tulkošanas problēmām (milzīgs paldies Marikai Antonovai, kas mūs daudzkārt glāba!), bet arī domāšanas veids, attieksme pret problēmām, iepriekšējā pieredze mums visiem – vāciešiem, čehiem, slovēkiem, latviešiem bija ļoti dažāda. Domāju, ka šī sadarbība mums visiem daudz deva. Arī citām valstīm bija interesanti iepazīties ar Latvijas pieredzi!

Vai darba procesā jūs piedzīvojāt kādu negaidītu pārsteigumu – patīkamu, nepatīkamu?

Lielos vilcienos – nē. Tā nevar teikt. Tas bija grūts, sarežģīts, smags darbs. Tas nav festivāls vai jaukas laika pavadīšanas projekts. Tas bija darbs. Bet vispār, jā. Patīkams pārsteigums bija tas, ka mūsu darbu augstu novērtēja gan vietējās autoritātes, gan starptautiskie partneri. Redziet, tas ir tā – tu strādā, strādā, dienas gaismu neredzi, un tad pēkšņi tev pienāk kolēģi no citiem projektiem vai ministrijas un saka – jums labi veicas, jums laba komanda, jūs esat malači. Nu tas, ko slēpt, ir patīkams pārsteigums.

Var teikt, ka neviens projekts nebeidzas, ja vien tas patiešām sasniedz izvirzītos mērķus. Jo sākas pats galvenais – rezultātu ieviešana praktiskā darbībā dzīvē. Kā

jūs redzat šo nepārtrauktību – teorijas saikni ar praksi?

Tas ir labs jautājums. Tas faktiski ir galvenais jautājums. Jo mēs patiešām nestrādājam uz to papīru kalnu, ko atstās *Klusās rokas*. Mēs strādājam uz jaunu sistēmu un politiku ieviešanu. Tagad, kad mūsu produkti ir gatavi, svarīgākais būs panākt, lai atbildīgās ministrijas tos ievieš reālajā dzīvē – izglītībā, nodarbinātībā, sociālajā integrācijā.

Projekts bija virzīts uz noteiktu mērķgrupu – Latvijas nedzirdīgajām sievietēm. Pēc kāda laika tajā paveiktais darbs varētu jūtami izmainīt viņu, tātad arī viņu ģimeņu situāciju mūsu valstī?

Projekts bija virzīts uz nedzirdīgo ģimenes dzīves un profesionālās karjeras savienojamības iespēju uzlabošanu. Projekta mērķauditorija bija nedzirdīgas sievietes.

Kad mūsu darba augļi dos rezultātus? Būs tādi, kas jūtam rezultātu dod uzreiz – nu, piemēram, rēzekniešu izstrādātā datorapmācības programma jau tiek izmantota gandrīz visos mūsu klubos.

Tas ir pareizs rezultāts – dot mūsu sievietēm jaunas zināšanas, prasmes, lai viņas spētu savu dzīvi organizēt labāk. Vai cits piemērs – informatīvais bloks, ko pašās projekta beigās realizēja Elfa Zariņa. Arī tas ir jaunu zināšanu iegūšanas avots.

Citi mūsu produkti tik ātrus rezultātus nedos. Dažiem, iespējams, būs pat vajadzīgi gadi. Viss atkarīgs no mūsu izstrādāto koncepciju «caursīšanas» spējam pa ministriju kabineti un ierēdņu atvilktnēm. Tas būs, baidos, ilgi.

Cik lielā mērā izmaiņas atkarīgas no pašiem un cik no valsts politikas?

Mana nostāja vienmēr bijusi vienāda – vispirms katram jā rūpējas pašam par sevi. Mani nepārliecina cilvēki, kuri pastāvīgi čīkst un sten par grūto dzīvi un lamā visas valdības pēc kārtas. Pirmām kārtām vajag pašiem mācīties, iegūt kārtīgu profesiju, kas arī dos iespēju iekārtoties labā darbā. Tikai patstāvīgi, neatkarīgi cilvēki spēj pilnvērtīgi iekļauties sabiedrībā. Valsts atbalstu jāmeklē to problēmu risināšanai, kurās jūtama nedzirdīgo diskriminācija, nevis pabalstos vai atvieglojumos.

Kā jūs raksturotu LNS sievietes – viņu pašreizējo devumu LNS un vispār sabiedrībā? Un kāds būtu optimāli iespējama, vēlamais?

Bez sievietēm nebūtu (LNS) sabiedrības vispār. Ko te vēl raksturot? Visos mūsu klubos, biedrībās sievietes spēlē galveno lomu. *Klusajās rokās* galveno smagumu uz saviem pleciem iznesa mūsu dāmas. Tā kā var teikt – sadarbība mums ir ideāla.

Kā zināms, LNS ir iesaistījusies arī citos projektos. Vai tajos tiks tālāk attīstītas un praksē ieviestas šī projekta idejas nedzirdīgo cilvēku izglītības, nodarbinātības, sociālās RH virzienā?

Noteikti. Varbūt nedaudz (bet tikai nedaudz!) pārspīlēšu, bet tās iestrādes izglītības, Nodarbinātības un Sociālās integrācijas koncepcijās, kuras izveidoja *Kluso roku* komanda, kalpos par galvenajiem LNS darbības virzieniem uz daudziem gadiem. Ļoti ceru, ka 2007.–2013. plānošanas perio-

dam paredzētie darbi no LM puses tiks atbalstīti ne tikai vārdos, bet arī reālos darbos. Tad tās lietas aizies daudz ātrāk.

Vai jums pašam pēc sa-springtā un sarežģītā darba projekta «Klusās rokas» realizācijā ir gandarījums par to, ko izdevies paveikt? Šī svarīgā labi padarīta darba sajūta...

Jā. Es ceru, ka pozitīvi atbildēs lielākā daļa iesaistīto darbinieku. Mēs paši daudz ko ieguvām – jaunas zināšanas, vērtīgu pieredzi, jaunas prasmes. LNS nostiprināja savu autoritāti – mēs pierādījām, ka spējam sekmiģi realizēt arī tik sarežģītus projektus (galu galā mēs bijām vienīgā nedzirdīgo organizācija Eiropas Savienībā, kas realizēja Equal projektu). Man ir gandarījums. Tas bija labs darbs, ko mēs visi kopā paveicām.

Ko jūs vēlētos vēl piebilst šīs intervijas noslēgumā!

Varbūt vienu vienkāršu lietu. Mēs varam sēdēt un žēloties par grūto dzīvi, mēs varam stāvēt ar pastieptu roku valdības vai Saeimas durvju priekšā, mēs to visu varam.

Bet mēs varam arī strādāt zobus sakoduši, neskatoties ne uz kādām nelabvēļu un sliņķu runām. Strādāt ar skaidru mērķi un uzdevumiem. Man ir prieks, ka mēs ne tikai to varam, bet mēs to reāli darām.

Gan jau būs vēl citi projekti. Lielāki vai mazāki, veiksmīgāki vai mazāk veiksmīgi. Galvenais, ka mēs esam gan sev, gan apkārtējai sabiedrībai pierādījuši, ka mēs pašu spēkiem esam spējīgi atrisināt savas problēmas. Ir nepieciešams tikai sabiedrības atbalsts, pārējo mēs izdarīsim paši.

Fotoreportāža: Mērķauditorija – nedzirdīgās sievietes

Fotoreportāža: LNS sievietes – visu varošās, tik daudz darošās

Projekts darbībā: Iesaistīt vairāk nedzirdīgo cilvēku

Maruta Piterniece, LNS viceprezidente, aktivitāšu vadītāja: Pieredzes un darba mums gana!

Nobeigumam tuvojas mūsu projektā «Klusās rokas» iepianoto aktivitāšu pasākumi.

To mērķis – iesaistīt tajās pēc iespējas vairāk cilvēku ar dzirdes traucējumiem, īpaši sievietes, lai viņas informētu, kā rast savu vietu dzīvē, neizjūtot diskrimināciju.

Notikušas lekcijas visās 9 LNS biedrībās, semināri par tēmām, kas sievietēm svarīgas, lai varētu būt līdzvērtīgas gan darbā, gan sabiedrībā.

Pilotprojektu darba grupas tikās pieredzes apmaiņas semināros, kā arī rīkoja motivācijas – informācijas seminārus, iesaistot tajos plašu klausītāju loku.

Arī tematisko pasākumu – mutvārdu žurnālu saturā tika plašāk skaidrota projekta tēma. Visos pasākumos bija dota iespēja aizpildīt aptaujas anketas, un to rezultāti apkopoti.

Veiksmīgi realizēta e-mobilītātes programma, ko sagatavoja Rēzeknes pilotprojekta laikā. Atsaucība liela, vairāk gribētāju, nekā varējām apmācīt. Noslēgumā vēl Rēzeknes pilota izbraukuma seminārs Valmierā, ceļojošā izstāde Valmierā un Rīgā, ar to noslēdzot izstādes pārvietošanu visās 9 LNS biedrībās.

Man personīgi ir gandarījums par to, ka projektā iesaistītie nedzirdīgie aktivitāšu pasākumu vadītāji spēja veikt šo lielo darbu. Noteikti cēlās darītāju pašapziņas līmenis, un šī apziņa «mēs varam» dos impulsu turpmākam darbam.

LNS ar sekmīgi padarīta darba apziņu pulcina savus ļaudis no visas Latvijas Rēzeknē – forumā «Kluso balonu festivāls». Lai mums visiem veicas turpmāko projektu izstrādē, finansējuma iegūšanā un to realizācijā, jo pieredze un darba griba mums pietiek!

Partnerība: starptautiskās pieredzes mācība

Pēdējā starptautiskā partneru tikšanās

✎ Ivars Kalniņš

Projektā paredzētās starptautiskās un studiju pēc vizītes Vācijā, Čehijā un Latvijā šogad maijā noslēdzās Slovākijā. LNS projektu «Klusās rokas» šajā tikšanās reizē pārstāvēja A. Pavlins, D. Lāce, S. Gerenovska un I. Kalniņš, kā arī tulkas Marika Antonova. Vizītes mērķis bija pabeigt starptautiskajā sadarbībā plānoto darba produktu izstrādi. Vizītes ietvaros notika dažādas tikšanās un iepazīšanās. Tuvāk par tām!

Kremnicas nedzirdīgo skola

Šajā mazajā pilsētā ir vislielākā skola, kur mācās nedzirdīgie un vārdzirdīgie jaunieši. Lielākajai nedzirdīgo skolai mācību programmā ir iekļauta ģimnāzija un profesionālo skola. Jauniešiem ir iespēja apgūt vispārējo izglītību un profesiju vienlaikus. Apgūto profesiju klāsts nav pārāk plašs: šuvēja, galdnieka, krāsotāja, pavāra, modes dizainera, datora operatora specialitāte. Skola pašreiz sagatavo jaunu projektu, lai mācību programmā iekļautu citas jaunas profesijas.

Bija tikšanās ar skolas vadību, pārrunājām jautājumus par profesionālās skolas dar-

bu, mācību procesu un darbu ar nedzirdīgiem un vārdzirdīgiem audzēkņiem. Uzzinājām faktus par skolas vēsturi, darbiniekiem un skolēniem, apskatījām klases, mākslas, nardarū un galdniecības darbnīcas, kur mācās strādāt nedzirdīgie audzēkņi.

Notika diskusija par mācību metodiku un specifiku darbā ar nedzirdīgiem skolēniem, kā arī aktuālām izglītības un profesionālās orientācijas problēmām. Jāatzīmē, ka mācību process tur notiek pēc bilingvālās metodes (pasniedzēju zīmju valodas prasme ir vāja, tulku nav).

Skolēniem, lai iegūtu vispār-

rējo izglītību, jānoliek visi eksāmeni, kas paredzēti vienādi visas valsts līmenī un ir tādi paši kā dzirdīgiem skolēniem. Nekādas atlaides nedzirdīgiem nepiešķir. Par ārsta izziņu, kas varētu atbrīvot no eksāmeņiem, nav pat ko runāt! Ja grib mācīties, tad jāizpilda viss, kas ir mācību prasībās. Nedzirdīgo apmācības programma atšķiras no dzirdīgiem vienaudžiem vienīgi ar to, ka vairāk laika atvēlēts slovāku valodas stundām. Interesējos par eksāmeņiem arī citur un noskaidroju, ka, piemēram, arī Vācijā nedzirdīgiem skolēniem piedalīšanās valsts eksāmeņos ir obligāta. ⇨

⇒ **Kremnica**

Šī pilsēta atrodas ap 200 km no Slovākijas galvaspilsētas Bratislavas, un tur pavadījām lielāko laika daļu. Pilsēta īpaši izceļas ar zelta raktuvēm un naudas kaltuvi, kas darbojas jau 700 gadus. Apmeklējām Kremnicas vēsturiskās vietas.

Pēc skolas apmeklējuma devāmies vizītē pie pilsētas mēra. Pirms tikšanās skanēja kāzu dziesmas (!). Marikai izdevās tās mums iztulkot. Mērs mūs iepazīstināja ar pilsētas vēsturi, tiesa, lasot no lapas. Vietā, kur mūs uzņēma, parasti notiekot laulību ceremonijas. Sajūta patiešām bija tāda, it kā esam ieradušies uz šo ceremoniju.

Kādu vakaru pilsētas centrā vērojām publisku pasākumu – Kremnicas arodskolas audzēkņu darināto tērpu modeļu paraugdemonstrējumus viesiem, projektu partneriem. Skolas meitenes tos bija veidojušas ar bagātu fantāzijas iztēli, bija par ko brīnīties. Modes tērpi šādi demonstrēti dažādās skatēs un ieguvuši daudzas atzinību balvas.

Ekskursijas

Bijām uz UNESCO vēsturiskajām vietām. Mūku klosterī iepazīnāmies ar mūku ikdienas dzīvi. Jāatzīst, klosteris ir mūsdienīgs, jo mūkiem ir iespēja pa TV sekot pasaules čempionātam hokejā, ir arī savs sporta laukumiņš. Izstāigājām nacionālo parku un kādu mazu pilsētiņu. Apmeklē-

Kopā ar partneriem – šoreiz Slovākijā

jām akmens raktuvi, kur aizsargķiverē, darba halātā un ar lukturi izstaigājām dziļas, šauras ejas. Mums bija iespēja pārbaudīt savu bailu sajūtu līmeni. Pabijām speciālu vanagu apmācības centrā, kur vērojām vanagu šovus. Vanagus apmācīt var bērni, kas brauc uz šo centru atpūsties kā uz nometni. Nu gan netradicionāla nodarbošanās!

Darba grupas

Bet brauciena mērķis nebija šīs ekskursijas. Katru dienu strādāja četras darba grupas. Katrai bija savi uzdevumi un līdz galam jāsagatavo darba produkti. To vidū datu bāze par nedzirdīgo nodarbināti-

bas situāciju, sociālo pakalpojumu pieejamību un sociālās dzīves situāciju Vācijā, Čehijā, Slovākijā un Latvijā. Katra valsts ir atšķirīga, tāpēc ir ko salīdzināt un analizēt. Datu bāze latviešu valodā skatāma LNS mājaslapā, bet angļu valodā – starptautiskajā mājaslapā.

Citā darba grupā tika sagatavota Kremnicas deklarācija, kurā paustas nedzirdīgo tiesības: zīmju valodas oficiāla atzīšana partnervalstīs, vienlīdzīgas tiesības uz izglītību un nodarbinātību, tiesības piedalīties sabiedrības un politikas līdzdalībā. Šī deklarācija tiks iesniegta savu valstu valdībām un Eiropas Nedzirdīgo savienības organizācijai.

Vēl viena grupa izveidojusi mājaslapu, kur ietverti katras valsts projekta darba rezultāti. Tā lasāma četrās valodās, tostarp latviešu valodā. Varat apskatīties www.deaf-see.eu.

Projekta konference

Pēdējā dienā valsts galvaspilsētā Bratislavā notika Equal projektu starptautiskā publiskā konference. Tajā piedalījās Slovākijas Sociālās ministrijas un Nodarbinātības aģentūras, slovāku projekta partneru grupas, nedzirdīgo kopienas pārstāvji un citi. Katra partnervalsts prezentēja sava projekta rezultātus un izstrādātos produktus.

Fotoreportāža: Partneri viesojas Latvijā

Starptautiskā konference Valmierā

Lai aug un kupli zaro Draudzības koks, ko iestādījām Valmierā kopā ar partneriem

Fotoreportāža: Tas bija darbs LNS cilvēku labā

Gandarījums: Par cilvēkiem un viņu padarīto darbu

Agnese Valdmane, projekta uzraudzības koordinatore: Bija vērts!

Kas bija tas vērtīgākais ieguvums un atklājums, strādājot šajā projektā?

Tas bija lielais prieks redzēt un sajūst, kā atraisās un pilnveidojas cilvēki, kas darbojās šajā projektā ar tādu patiesu interesi, atdevi un aizrautību, kas mani patiešām pārsteidza un pat sajūsmināja.

Nu, visi jau nebija vienādi, lūdzu, nosauc spilgtākos piemērus!

Tad jāatzīmē Valmieras un Rēzeknes pilotprojektu komandas. Mani fascinēja lvetas prasme domāt radoši, darboties un skatīties uz visām lie-

tām it kā no divām pusēm – no dzirdīgo un nedzirdīgo interešu viedokļa. Un meklēt optimālos saskarsmes punktus integrācijai pēc būtības.

Arī Sandra Rēzeknē veiksmīgi tika galā ar plaši sazartu un vispusīgi tvertu uzdevumu kompleksu. Protams, pateicoties visai darba grupai.

Partnerorganizācijai – jauniešu komandai no «Efraima» – darba sākums bija cerīgs, grupa izveidojās spēcīga, kvalificēta, diemžēl līdz galam neizturēja vadītāja pieredzes trūkuma dēļ.

Kādas grūtības radās ceļā uz mērķa sasniegšanu?

Katrai darba grupai bija savi uzdevumi, savas grūtības un risinājumi, taču kopīga viena – nonākot tuvāk problēmām, izrādījās, ka mēs, nedzirdīgo interešu pārstāvji, majamies starp ministriju dzirnakmeņiem, kur problēmas netiek risinātas sadarbojoties, bet gan novirzot no vieniem pie otriem. Te īpaši jāmin Labklājības un Izglītības un zināt-

nes ministriju atšķirīgie viedokļi.

Kur rodams risinājums situācijas uzlabošanai?

Mūsu projekts gala iznākumā ir tikai mazs solītis uz priekšu lielā darbā, kas gaida mūs nākotnē – iespējams, vēl daudz citos projektos. Līdz tam, kā vajadzētu būt, vēl tāls ceļš ejams un vēl daudz darāmā nedzirdīgo cilvēku interešu aizstāvībā. Ir nepieciešams panākt nopietnas izmaiņas, reformas valdībā...

Šajā ziņā projekta «Klusās rokas» izstrādātās koncepcijas mums ir kā nākotnes vīzija, kā mērķis, uz ko tiekties, ko piepildīt.

Tātad nekās nebeidzas... Bet vai pietiks spēka uzņemtai gaitai?

Mums ir labas iestrādes: ziņoši cilvēki, projekta laikā pārbaudīta metodika, nodibinājušies vispusīgi starptautiskie sakari, uzkrāta pieredze – pašmāju un ārvalstu..

Bet jādodomā, kā tālāk attīstīt LNS kapacitātes spēju – kā un

kas visefektīvāk varētu veikt lielos uzdevumus, ko paši sev esam izvirzījuši.

Iespējams, nepieciešams paplašināt vai pārkārtot LNS, dibinot jaunas struktūrvienības, kas uzņemas šo atsevišķo nopietno jautājumu risināšanu nodarbinātības, izglītošanas, informēšanas u.c. jomās. Jādomā, kā saliedēt sadrumstalotus spēkus un maksimāli lietderīgi tos izmantot.

Un nobeigumā – vai jūtat gandarījumu par paveikto?

Tas mani raisās, kad redzu – mūsu jaudis jau tagad buda projekta darba augļus: notiek datorprasmes, e-mobilīta-tes apmācības, un tās ir ļoti iecienītas nedzirdīgo vidū. Redzu cilvēku izaugsmi, interešu paplašināšanos, pašapziņas celšanos. Tas nostiprina pārliecību – bija vērts celt un nest, un izturēt līdz galam!

Vēlreiz paldies visiem projekta īstenotājiem par paveikto darbu un nedzirdīgajiem ļaudīm par atsaucību, iekļaujoties pasākumos.

Perspektīvā: Sieviete un bizness – arī nedzirdīgo sabiedrībā

«Tikai jāsaņem drosme jāmacās, jādara!»

Lai pilnveidotu zināšanas darba likumdošanā un tiesību jautājumos, pārvarot barjeru darba meklējumus, aprīlī un maijā notika semināri nedzirdīgām sievietēm. «Sieviete un bizness», «Darba attiecības un to tiesiskie pamati», «Kā sagatavoties darba attiecību uzsākšanai un kā meklēt darbu» – šīs tēmas bija izsmēlošas un aktuālas gan mums organizētājiem, gan klausītājiem. Seminārā izvērtās interesantas diskusijas. Daudz ko varēja uzzināt!

Lekcijas «Sieviete un bizness» pasniedza lektore Aiva Viksna, Latvijas Privāto investoru asociācijas valdes priekšsēdētāja, kas pati ir pazīstama un populāra uzņēmēja gan Latvijā, gan Ukrainā, kur viņai savs uzņēmums. Viņas stāstījums un padomi iedrošināja

nedzirdīgās sievietes iesaistīties mazajā biznesā.

Aivas teiktais mūs ļoti iepriecināja – viņa cer, ka nākotnē noorganizēs vēl kādu projektu, tieši lai nedzirdīgām sievietēm palīdzētu nodibināt mazā biznesa uzņēmumu.

⇒ Aiva nodarbību apmeklētājam dāvāja pašas sarakstītu grāmatu «Savs bizness» ar savu pieredzi. Šajā grāmatā satūra izklāsts ir saprotamā vieglā valodā, kas tieši piemērots mums. Vēl viņa izdalīja ceļvežus Latvijas uzņēmējām: «Lidere», «Kā uzsākt komercdarbību», kurā ir arī DVD. Aivu Viksnu ļoti iepriecināja viss pie mums redzētais (dažām mammām līdzī bija mazas atvasītes, kas mierīgi tipināja pa telpu), viņa apliecināja, ka daudzām mūsu nedzirdīgām sievietēm ir uzņēmēja gars, tikai tas jāatklāj sevī un jāattīsta.

Lekciju «Darba attiecības un to tiesiskie pamati» novadīja Varis Strazdiņš, kas brīvi un ieinteresēti stāstīja par darba likumu, profesiju klasifikatoru, kā iegūt informāciju, izmantojot internetu, deva daudz padomu, diskutējot ar dalībniecēm.

Lekciju «Kā sagatavoties darba attiecību uzsākšanai un kā meklēt darbu» sniedza divi lektori – NVA ESF Nacionālās programmas *Atbalsts aktīvo nodarbinātības pasākumu ieviešanai projekta Apmācības bezdarbnieku un darba meklētāju konkurētspējas nodrošināšanai* koordinatore Dace Bara-

ka un psihologs Jānis Pāvulēns. Mēs, nedzirdīgās dalībnieces, tik daudz uzzinājām, ka mutes bija vaļā...

Ir tik daudz NVA uzskaitē esošiem bezdarbniekiem adresētu pakalpojumu! Joprojām mums, nedzirdīgo sabiedrībai, ir šaura pieeja plašai informācijai, lai gan apmeklētjam bezdarbnieku biržas. Tā, nu lūk, D.Baraka ļoti labi visu pastāstīja, esot ieinteresēta mūsu problēmās.

Arī psihologs J.Pāvulēns interesanti mācīja pārvarēt barjeras darba meklējumos: kā doties uz pirmo darba interviju, kā pareizi sastādīt CV, mo-

tivācijas vēstules, kā informāciju meklēt internetā. Psihologa nodarbības noritēja brīvā gaisotnē – kā ar savējo!

Visas tēmas bija ļoti noderīgas un labas. Cerams, semināra dalībnieces saviem draugiem, radniekiem tālāk pastāstīs iegūto informāciju. Gan lektori, gan darba grupa novēl ne tikai nedzirdīgām sievietēm, bet arī visiem nedzirdīgiem cilvēkiem pārvarēt šaubu un nevarēšanas barjeru, uzsākt to, kas iecerēts. Tikai jāsaņem drosme, jāmacās, jādarā!

Veiksmi visiem!

Novēl: Aktivitātes organizatore

Mācīties, lai mācītu citus: E-mobilitāte

Uz jautājumiem atbild Iveta Kraze:

Jūs mācījāties pati un mācījāt citus... Lūdzu, pastāstiet par šo pieredzi projektā!

Jā, sākumā pati mācījos – rehabilitācijas seminārā – tematiskā nometnē Sociālās integrācijas centrā Jūrmalā, pēc tam arī Rēzeknes pilotprojekta ietvaros organizētajās apmācībās e-mobilitātē un mūsdienīgu informāciju tehnoloģiju pielietošanā.

Tieši Rēzeknes apmācību laikā kopā ar Līgu Pauniņu sagatavojām un prezentējām projektu «Nāc un piedalies» par datorprasmju apgūšanas pamatiem. Bez tam jau agrāk biju ieguvusi datorprasmes starptautiskā līmeņa sertifikātu kursus Rīgas skolā.

Tas viss kopā man lieti noderēja šopavas, kad uzņēmēmos novadīt datorprasmes kursu grupai Rīgā, kur manā

rīcībā bija arī Rēzeknes biedrībā izstrādātā speciālā apmācību programma e-mobilitātē.

Kāds bija jūsu apmācības grupas sastāvs un kā veicās nodarbībās?

Grupas sastāvs bija nevienmērīgs – nodarbību apmeklētāji atšķirās gan pēc vecuma, gan iepriekšējo zināšanu līmeņa. Ar katru vajadzēja strādāt individuāli, it īpaši tāpēc, ka apmācību laikā nebija nodrošināts projektoris ar lielu datorēkrānu, kurā vienlaikus varētu visiem demonstrēt darbības paraugus un rīcības secību. Toties jāatzīst, ka datoru kvalitāte bija teicama, un tas sekmeja rezultātus.

Ko tieši mācījāt un ierādījāt saviem kursantiem?

Nedzirdīgiem cilvēkiem dators pirmām kārtām saistās ar iespēju lietot Internetu, sa-

zināties ar savējiem. Liels bija viņu pārstiegums, cik daudz vispār var darīt ar datoru. Mācīju strādāt Word programmā ar tekstiem, veidot tabulas, numerāciju. Ierādīju e-pasta un internetbankas lietošanu. Pašās beigās kā iespējas tikai parādīju prezentāciju veidošanas programmu Power Point, grāmatvedības ar Excel u.c.

Kādi ir jūsu secinājumi, atziņas par datorzinību apmācību nedzirdīgiem cilvēkiem?

Apmācība jāveido uz praktiskas darbošanās principa. Mazāk teorijas, bet visu rādīt praktiski, datorā. Pati par to pārliecinājos, mācoties teoriju minētajosursos Rīgas skolā, sevišķi tas attiecas uz pusmūža cilvēkiem, kādi bija manā grupā šajā reizē. Lēni, mierīgi, pacietīgi vēl un vēlreiz skaid-

rojot un konkrēti ar pirkstu parādot – tikai tā var cilvēkus iemācīt, nevis nobaidīt tā, ka vairs neies datoram tuvumā secinājums – šai apmācību programmai nepieciešams atvēlēt vairāk laika, ja māca mazās grupās (3–4 cilvēki) vai individuāli.

Kāds ir jūsu pašas ieguvums no šīm nodarbībām?

Citus mācot, vienmēr varam paši mācīties. Tā man bija jauna pieredze pedagoģiskā ziņā. Nākamreiz, kad strādāšu ar kādu apmācāmo grupu, vienalga, vai pieaugušo vai bērnu un jauniešu, jau jutīšos drošāka.

Bija ļoti apzināties, ka man patika vadīt šīs nodarbības, strādāt ar kursantiem just, ka varu dot viņiem savas zināšanas, viņam raisīt interesi un vēlēšanos pašiem tālāk pilnveidot savas prasmes.

Fotoreportāža: Izglītība – tas ir ļoti svarīgi!

LNS sievietes apgūst biznesa pamatus

Iveta Kraze (priekšplānā) mācījās pati, pēc tam mācīja citus

Fotoreportāža: LNS nākotne – jaunā paaudze

Ieskats projekta norisē: izstāde, bukleti, brošūra

Bukleti: Par dzimumu vienlīdzību un integrāciju – teorijā un dzīvē

Zigmārs Ungurs,
izdevumu autors

Esmu sagatavojis 3 tematiskus bukletus, kas paredzēti, lai mūsu nedzirdīgajiem ļaudīm uzskatāmāk izskaidrotu projekta aktuālākās tēmas.

Bukletā «**Par dzimumu vienlīdzību: koncepcijās un dzīvē**» aplūkots pretstatījums, kā visiem jau zināmās tēzes un koncepcijas par dzimumu vienlīdzību izskatās reālajā dzīvē.

Mūsu ļaudis neinteresē vispārīgas koncepcijas, sausas frāzes, nekonkrēti skaidrojumi. Viņi grib visu aplūkot reāli, arī dzimumu vienlīdzību – kā šo jēdzienu izprast un pielietot praktiskā dzīvē, ikdienā. Tāpēc izdevumā minēti konkrēti piemēri, lai dzimumu vienlīdzības politikas vispārīgos jautājumus padarītu saprotamākus un interesantākus.

Buklets «**Par integrāciju dzirdīgo sabiedrībā perso-**

nisko kontaktu līmenī», kā jau pats nosaukums izsaka, veltīts tam, lai psiholoģiski tuvinātu dzirdīgo un nedzirdīgo sabiedrības daļu. Tajā meklētas atbildes uz jautājumiem, kas tieši traucē dzirdīgajiem izprast un pieņemt nedzirdīgos – kā līdzcilvēkus, kā darbabiedrus, kā draugus.

Sniegti arī daži padomi, kā veidot attiecības ar dzirdīgiem cilvēkiem, kā izturēties pret viņiem tā, lai veidotos pozitīvas

ievirzes saskarsme. Te lieti noderēs uzzināt dažu dzirdīgo cilvēku skatījumu: kādus viņi redz nedzirdīgos un ko par viņiem domā.

Bukletā «**Par integrāciju darba tirgū**» aplūkotas darba tiesiskās attiecības, sniegti konkrēti ieteikumi, kā rīkoties dažādās situācijās, kā izturēties pret priekšniecību, kā aizstāvēt savas tiesības un kādas tās ir, – par to īsi un koncentrēti uzzināsiet šajā izdevumā.

Ceļojošā izstāde visur gaidīta

Šķiet, pirmo reizi LNS notiek arī tāds pasākums kā ceļojošā izstāde. Tā ir vēl viena novitāte šajā projektā.

Atlasot izvietojamos materiālus, veidoju stendu noformējumu. Izmantoju to, ka daudzos pasākumos dalībnieki notiekošo fotografēja ar saviem personiskajiem digitālajiem fotoaparātiem. Visinteresantākās fotogrāfijas izrādījās

par starptautisko konferenci Valmierā, Rēzeknes pilotprojektu, un studiju vizītēm Vācijā.

Gan stendi, gan noformējums uz auduma beidzot bija gatavs un 16. aprīlī sākās stendu izvadāšana pa biedrībām. Katrā biedrībā tos varēja skatīt nedēļu.

Apceļojusi visu Latviju, 11. jūnijā izstāde atgriezusies Rīgā, kur to var skatīt vispirms

LNS mītnē Elvīras ielā 19, pēc tam KC «Rītausma».

Biedrībās, kur tika izstādīti stendi, vietējie biedri atsauksmju grāmatā varēja ierakstīt savu vērtējumu: kas patīk, kas nepatīk, ieteikumus un kritiskas piezīmes.

Jāatzīst, ka pagaidām šajā grāmatā vēl nav nevienas kritiskas piezīmes, tikai pateicības vien. Cilvēkiem acīmredzot pa-

tīk izstāde, patīk, ka paskaidrojumi pie fotogrāfijām pasniegti ar humora piedevu. Kuldīdznieks Juris Ozoliņš ierosināja, lai pie izstādes būtu kāds lektors, kurš pastāstītu kaut ko vairāk par materiāliem un fotogrāfijām, kas redzami izstādē. Citādāk cilvēki skatās, jautā, bet nav kas pastāsta. Ļoti laba doma. Kas gan ir izstāde bez gida, vai ne?

Sieviete tuvplānā: citiem atdots mūžs

Veroniku Cvetkovu intervēja, viņas stāstījumu uzklaušīja un pierakstīja Inese Immure

Mūsu sirmā Veronika Cvetkova aizvadījusi raženu un bagātu darba mūžu. Joprojām ir darbīga, gatava dalīties ar savu pieredzi, kā arī sniegt morālu atbalstu ikvienam nedzirdīgajam, kuram tā vajadzīga.

Divdesmit divus gadus Ve-

ronika Cvetkova nostrādāja par šūšanas skolotāju nedzirdīgajiem. Šuvējas amatam viņa sagatavoja gandrīz 200 nedzirdīgos. Par labo un prasmīgo darbu viņa saņēmusi vairākus apbalvojumus.

Veronikas kundzes dzīve ir notikumiem bagāta, viņa ir sabiedriski aktīvs cilvēks: divdesmit vienu gadu V. Cvetkova vadīja lielāko Rīgas nedzirdīgo biedrības grupu - Latgales

grupu. Ilgus gadus darbojusies Latvijas Nedzirdīgo savienības Domē un LNS Rīgas biedrības valdē.

Sabiedriskās aktivitātes viņa allaž pratusi apvienot ar rūpēm par ģimeni, bijusi prasmīga tās pavadā kopēja un sargātāja.

1994. gadā Veronikai Cvetkovejai piešķirts LNS Goda biedra nosaukums.

Viņas dzīves aprakstu varēsiet lasīt "KS" 14. numurā.

Kremnicas deklarācija

Eiropas Sociālā fonda finansētā Equal projektu starptautiskā sadarbība **BEYOND SILENCE (PĀRI KLUSUMA ROBEŽĀM)**, kurā ietilpa: **KARAVANA (Čehijas Republika), SOCIĀLĀS, MEDICĪNISKĀS UN INFORMĀCIJAS PAKALPOJUMU CENTRS NEDZIRDĪGAJIEM UN SMAGI VĀJDZIRDĪGAJIEM (Slovākija), FAIRWAY (Vācija), KLUSĀS ROKAS (Latvija)**, ilga no 2005. līdz 2007. gadam.

Sakarā ar starptautiskās sadarbības **BEYOND SILENCE** noslēguma tikšanos mēs vēlamies vērsties pie valstu atbilstošām ministrijām un institūcijām, kuras atbildīgas par mūsu projektu darbības zonām, ar **KREMNICAS DEKLARĀCIJU**, kura pamatojas uz mūsu kopīgās sadarbības izstrādātajiem rezultātiem:

1. Mēs atbalstām nedzirdīgo zīmju valodas oficiālu atzišanu, lietošanu un attīstību.

Nedzirdīgo zīmju valoda ir līdztiesīga visām citām valodām, tai ir sava gramatika un sintakse. Šīs valodas lietošana veido priekšnoteikumus nedzirdīgo cilvēku identitātes un socializācijas attīstībai.

Nodrošinot nedzirdīgajiem brīvu zīmju valodas lietošanu, viņiem iespējams panākt vienādus dzīves apstākļus.

2. Mēs atbalstām vienādas izglītības iegūšanas un nodarbinātības iespējas nedzirdīgajiem un vājdzirdīgajiem, kā arī neierobežotu pieejamību darba tirgum.

Mūža izglītība, lietojot modernās metodes (t.sk. integrētā izglītība) jāpadara pieejama arī nedzirdīgajiem un vājdzirdīgajiem cilvēkiem.

Lai radītu vienādas iespējas visiem un nodrošinātu nepieciešamo komunikāciju, jāveido pieejama nedzirdīgo zīmju valodas tulkus sistēma.

Nepieciešams pastiprināt sabiedrības neiecietību pret nedzirdīgo un vājdzirdīgo cilvēku diskrimināciju izglītības un nodarbinātības jomās.

3. Mēs atbalstām nedzirdīgo un vājdzirdīgo cilvēku pilnvērtīgu daļību sabiedrības politiskajā un sociālajā dzīvē.

Nedzirdīgo komūnas kultūras un valodas attīstība radīs priekšnoteikumus aktīvai nedzirdīgo integrācijai sabiedriskajā dzīvē.

Mūsu deklarācijas pamatā ir sekojošas ANO un ES rekomendācijas:

- EUD 2003. – 2004. gada kārtējie ziņojumi par aktivitāšu koordinēšanu un apmaiņu ar informāciju

- 1996. gada 4. marta ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcija 48/96 «Kopējie standarti par cilvēku ar invaliditāti nediskrimināciju»

- «Pilsēta un cilvēki ar invaliditāti»/1995. gada 23.–24. marta Barselonas deklarācija

- ANO 2007. gada marta Konvencija par cilvēku ar invaliditāti tiesībām

- Ekonomiskās un Sociālās komitejas komentāri «Cilvēku ar invaliditāti sociālā integrācija»(2002/C/241/17)

- Reģionu komitejas komentāri «Komisijas ziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Ekonomikas un Sociālajai komitejai par mākslas filmām un to audio-vizuālo darbību» (2002/C/192/04)

- Rezolūcija Nr. 233 920 04 EC (2004. gada 17. novembris) par 1999/784/EC rezolūcijas modifikāciju par Eiropas sabiedrības piedalīšanos Audio-vizuālajā informācijas servīšā.

Lai sasniegtu augstāk minētos mērķus, nepieciešams jūsu atbalsts atbilstošas nacionālās likumdošanas, pasākumu un projektu attīstīšanai, kas garantētu nedzirdīgajiem cilvēkiem un cilvēkiem ar smagu vājdzirdību iespēju piedalīties sabiedrības dzīvē bez ierobežojumiem un diskriminācijas.

Kremnica, 2007. gada 10. maijs

Dr. Jan Vavrečka

Starptautiskais koordinators
Čehijas Republika

Dr. Wolfgang Fritč

Starptautiskais koordinators
Vācija

Arnolds Pavlins

Starptautiskais koordinators
Latvija

Edita Bertova

Starptautiskais koordinators
Slovākijas republika

Veikums

Ar Eiropas Kopienas iniciatīvas Equal un Latvijas valsts finansiālu atbalstu divarpus gadu laikā (2005.I – 2007.VII) projekta ietvaros veiktas daudzas būtiski nozīmīgas aktivitātes:

- **esošās likumdošanas un normatīvās bāzes monitorings** (apkopoti un izanalizēti dokumenti saistībā ar nedzirdīgo cilvēku vajadzībām un interesēm);

- **aptauja – pētījums, datu bāzes izstrāde** par 4 dažādām cilvēku ar dzirdes traucējumiem grupām: nedzirdīgās sievietes darba tirgū, nedzirdīgās sievietes – cittautietes, nedzirdīgās sievietes – multiinvalīdes, nedzirdīgie jaunieši;

- **četri pilotprojekti** optimālo programmu, metožu un darbības virzienu izstrādei un pārbaudei uz vietas Valmierā, Rēzeknē, Rīgā;

- **konsultācijas ar sadarbības partneriem** Latvijā un ārzemēs; starptautiskas konferences, studiju vizītes; tikšanās ar politikas veidotājiem;

- **priekšlikumu, ieteikumu, koncepciju izstrādāšana** – dokumentu pakešu sagatavošana un iesniegšana divvirzienu ieviešanai: LNS praktiskā darbā (**horizontālās integrācijas produkti**) un likumdevējam izmaiņām likumdošanā (**vertikālās integrācijas produkti**);

- **tematiskas darba nometnes, semināri** ieviešanas komandu darbiniekiem un brīvprātīgajiem; rehabilitācijas kursi un testēšanas nodarbības dažādu sociālo grupu dzirdes invalīdēm; tematiskie pasākumi par Equal tematiku mērķauditorijai; labās prakses darbnīcas, apmācību cikli, konsultācijas pilotprojektos iesaistītiem; integrējošie, motivējošie informatīvie, praktiski izglītojošie, labās prakses un pieredzes apmaiņas pasākumi;

- **informatīvie un publicitātes pasākumi** – bukleti, rokasgrāmata, speciālie izdevumi un pielikumi, materiāli LNS mājaslapā un centrālajā presē, TV un Latvijas Radio raidījumu sižeti u.c.

Projekta «Klusās rokas» vadības grupas sastāvā strādāja:

Arnolds Pavlins – vadītājs;

Agnese Valdmane – uzraudzības koordinatore;

Ilze Roķe – grāmatvede

Jūsu rīcībā drīzumā – izdevums «Klusās rokas. Kopsavilkums» ar tuvāku ieskatu galvenajās projekta aktivitātēs!

Atbildīgā par izdevumu: Ilze Kopmane.

Datordarbs: Irīna Kristoforova, Armands Paegle
Iespiests SIA Elpa-2

**...Bet pūles jāmīl, jo tas, kas
nāk viegli, neko nedod un
izrādās pats grūtākais.**

O.M.Aivanhofs

Materiāli sagatavoti ar ES un Latvijas valsts finansiālu atbalstu. Par to saturu pilnībā atbild Latvijas Nedzirdīgo savienība, un tie nekādā ziņā neatspoguļo ES viedokli.